

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№12

2025
dekabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 839 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
<i>Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'liqinovna</i>	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
<i>Turayeva Gulizahro</i>	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
<i>Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor</i>	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
<i>Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li</i>	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
<i>B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev</i>	
ISLOM MOLIYASI TAMOIYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
<i>Safarova Nasiba Gulmurod qizi</i>	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
<i>Даниярова Улбосын Куатбаевна</i>	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
<i>Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna</i>	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
<i>Soliyev Azizbek Kamoldinovich</i>	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
<i>Голышева Елена Вячеславовна</i>	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
<i>Musayeva Dilnoza Dilshatovna</i>	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
<i>Уринов Адхамжон Акбарович</i>	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
<i>A.Xakimov, X.Xakimov</i>	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
<i>Xaitov Shaxzod Sharipboyevich</i>	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
<i>Xusanova Maloxat Mengnorovna</i>	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
<i>Saidova Kamola Xoshimovna</i>	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARINING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
Azizova Zilola Lochinovna	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
Ergashov Botirjon Ergashovich	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
Ahmadjanov Ilyosbek	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH.....	256
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
Mamadaliyev Akmaljon	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
Зайналов Джахонгир Расулович	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
Murodxiyeva Feruza Majidovna	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
Abduliyeva Gulshan Maxmudovna	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
Razakova Barno Sayfiyeva	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
Karimova Iroda Abdusattarovna	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
Inomiddin Imomov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
Алиева Эльнара Аметовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНА	331
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
Jonikulov Egamberdi Shavkat o'g'li	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскаровна, Бахронов Шерзод Самиевич	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
Хусанов Дурбек Нишанович	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
Xidirov Erkin Irgashovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
Akmal Shodiyev	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAFTERLARDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDA ARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQUARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEKANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH	528
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	533
Ismailov Bobir Salomovich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA KAPITAL QO'YILMALAR XUSUSIYATLARI VA ULAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	540
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA ASOSIY VOSITALAR VA ULAR BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	545
Fayzullayev Murodjon Nematulayevich	
O'ZBEKISTONDA KLASSTER IQTISODIYOTI: INVESTITSİYALAR, EKSPORT VA SANOAT ISHLAB CHIQUARISHINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI (2022-2024-YILLAR KESIMIDA).....	550
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich, Jabbarov Majidbek Erzodovich, Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
GLOBAL YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA EKOLOGIK, IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNING TAHLILI	556
M.M.Muminova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SMART TURIZM SHAROITIDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI	565
Najmidinov Azizbek Bahrom o'g'li	
ТЕКУЩИЕ УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С МИГРАЦИОННЫМИ КРИЗИСАМИ	571
Бегматов Хусанбек	
ELEKTRON TIJORAT SEKTORI UCHUN ONLAYN REKLAMA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	575
Rajabova Dilbar Ixtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASIDA MAHSULOT YETISHTIRISHDAN TORTIB UNI BOZORGA CHIQUARISHGACHA BO'LGAN JARAYONDA NEYROMARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	582
Sadiy Shukrillo Asatillo o'g'li	
YOSH TADBIRKORLAR FAOLIYATIDA INNOVATSION G'OYALARNING AMALIY AHAMIYATI	590
Ergashev Oybek Xaydaraliyevich	
ТЕХНОЛОГИЯ НЕТРАДИЦИОННОГО СБАЛАНСИРОВАННОГО КОМБИКОРМА, С ОБОГАЩЕННЫМ БЕЛКОМ И ФЕРМЕНТАМИ СОСТАВОМ ИЗ ГРИБКА PLEUROTUS OSTREATUS.....	594
Ниезов Хусан Ниез угли	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH INDIKATOR TIZIMINING AHAMIYATI	601
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI	608
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH JARAYONI VA TIZIMI	612
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	616
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
MARKAZLASHTIRILGAN DISPATCHERLIK TIZIMIDA POEZDLAR HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA AVTOMATLAR NAZARIYASIGA ASOSLANGAN INTEGRATSIYALASHGAN MATEMATIK MODEL.....	620
Muhiddinov Obidjon Omonjon o'g'li	
ПРОЦЕНТНЫЙ РИСК ПО КРЕДИТАМ: АНАЛИЗ, ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ.....	627
Абдуллаев Шахобиддин Шамсиддинович	
REDUCTION OF GREENHOUSE GAS EMISSIONS: EMISSION QUOTAS OR MANDATORY CONTROL TECHNOLOGIES	633
Bobonov Doston Abdumo'min o'g'li, Qozoqboyev Jasur Abduvali o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	637
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
ПОЛУЧЕНИЕ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ЦЕМЕНТА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ.....	643
Арипова Мастура Хикматовна, Ташбаев Джахангир Назим угли	
МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ГОРЕЛОК И ИССЛЕДОВАНИЕ ИХ ТЕПЛОВОЙ НАГРУЗКИ	652
Ражабов Азамат Тоирович	
QISHLOQ XO'JALIK TEXNIKALARI MARKETINGI VA UNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	658
Xolmirzayev Bobur Mansurovich	
ПРИМЕНЕНИЕ СУБСИДИАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ АНКРОТСТВА: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	663
Хамзина Динара Рашатовна	
YASHIL REKREATSION TURIZM KONSEPSIYASINI JORIY ETISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	669
Baxriyeva Zarina Nasimovna	
KORXONALARDA DIVERSIFIKATSIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA IQTISODIY MEXANIZMLARINING O'RNI	672
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	
QALINLIGI 2 MM BO'LGAN TASMALI LISTLARNI SOVUQ HOLATDA PROKATLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH	679
Yusupov Abdulaziz Abdullajanovich, Saydumarov Botir Muradovich, Arslonov Asadbek G'aybulla o'g'li	
HUDUDIIY TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI MUHANDISLIK INSHOOTLARI KOMPLEKSINI LOYIHALASH VA QURISH JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH.....	682
Zikrayev Akmaljon Alimovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA DAROMADLARNI OSHIRISH YO'LLARI.....	688
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
"MIKROSIMULYATSION MODELLAR" VA ULAR YORDAMIDA IQTISODIY SIYOSATGA OID QARORLARNING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA TA'SIRINI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	694
Mualliflar Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI TUZILMAVIY KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA TAMOIYILLARI.....	702
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISH VA TARTIBGA SOLISH	707
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	

SMART SOATLAR YORDAMIDA BEMORLAR SALOMATLIGINI NAZORAT QILISH.....	712
Alimqulov Nurmuhhammad Muqumjon o'g'li, Eraliyev Humoyun Ma'mirjon o'g'li, Madaminova Mahliyo Bahodirjon qizi	
PENSIYA JAMG'ARMASI FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHDA DAVLATNING ROLI	718
Sherjonov Doniyor Sapparbayevich	
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH IMKONIYATLARINI BAHOLASH.....	722
Karimov Ma'ruf Ixtiyorovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING AHAMIYATI	726
Sultonov Baxtiyor Baxodirovich	
UCH FAZALI IKKI CHULG'AMLI MOYLI TRANSFORMATORLARNING ISSIQLIK HISOBINI MODELLASHTIRISH VA TADQIQ QILISH	731
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Omonboyev Dilrux Nuraddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI BOSQICHLARI	736
Mamadiyev Elyor Akmalovich, Sharipov K. A.	
MOLIYAVIY INKLYUZIYANING IJTIMOIIY TABAQALANISHGA TA'SIRINING NAZARIY JIHATLARI.....	740
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li	
ВОПРОСЫ ТРАНСФОРМАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ К МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА	746
Муҳидинов Аюббек Нуритдинович	
РОЛЬ КОЛЛЕКТОРНО-ДРЕНАЖНЫХ СИСТЕМ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	753
Жангабаев Данияр Мансурович, Хожамуратова Роза Тажимуратовна	
ASSESSMENT OF ESG INDICES OF PRESTIGIOUS HOTELS IN UZBEKISTAN	759
Saidova Madina Xayrullo qizi	
FISKAL SIYOSATDA MAHALLIY BYUDJETLAR MUSTAQILLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY INSTRUMENTLARI	765
Muxitdinov Sidikxo'ja Akobirxo'ja o'g'li	
TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTINING XORIIY TAJRIBASI.....	771
Jabbarov Nodir Umirovich	
AKSIZ SOLINISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY TA'SIRI	775
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	781
Shavkat Djumaniyazov	
EKISHDA CHIGITNI BIR XIL TARQATISH VA OPTIMALLASHTIRISH USULLARI.....	787
Imomov Shavkat Jaxonovich, Nuritov Ikrom Rajabovich, Babamuradov Anvar Baxtiyorovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA KOMPLEKS IQTISODIY TAHLIL TIZIMINI JORIY ETISH	790
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTYERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	793
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
INTELLIGENT SYSTEM FOR MONITORING AND MANAGEMENT OF THE VEGETABLE OIL REFINING PROCESS	798
Ortiqov Elbek Elmirza o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KREATIV INDUSTRIYA VA EVENT-MENEJMENTNING HUQUQIY-ME'YORIY ASOSLARI.....	806
Shaxabatdin Maxamatdinov Isak uli	

РОЛЬ И РАЗВИТИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЯХ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И КИТАЕМ.....	812
Wang Jianhong, Норов Улугбек Ирискулович	
FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA YORDAMCHI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARI HISOBI VA YORDAMCHI MAHSULOTLAR TANNARXINI ANIQLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	816
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARINI STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI DOIRASIDA SHAKLLANTIRISH VA ULARNING HOLATINI TAHLIL QILISH	821
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
К ВОПРОСУ РАСЧЕТА МОЩНОСТИ, НЕОБХОДИМОЙ ДЛЯ РАЗОГРЕВА КРОМОК ТРУБНОЙ ЗАГОТОВКИ ДО ТЕМПЕРАТУРЫ СВАРКИ	825
Заиркулов Элёр Ёкубжон ўғли	
TEKNOLOGIK JARAYONLARNI BOSHQARISHNING AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARI.....	830
Bekishev Allabergen Yergashevich, Hamadulloyev Diyorbek Hasanboy o'g'li	
ESG (ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE) TAMOYILLARINING IQTISODIY RIVOJLANISH VA KORPORATIV FAOLIYATGA TA'SIRI: MAKRO VA MIKRO DARAJADAGI TAHLIL	834
Murtozayev Sardorbek Abdijalil o'g'li	

ESG (ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE) TAMOYILLARINING IQTISODIY RIVOJLANISH VA KORPORATIV FAOLIYATGA TA'SIRI: MAKRO VA MIKRO DARAJADAGI TAHLIL

Murtozayev Sardorbek Abdijalil o'g'li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

“Xalqaro iqtisodiyot” kafedrası katta o'qituvchisi, PhD

Email: smurtozayev@uwed.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada ESG (environmental, social and governance) tamoyillarining mamlakatlar iqtisodiy rivojlanishi hamda kompaniyalar faoliyatiga ta'siri nazariy jihatdan tahlil qilingan. Globallashuv sharoitida barqaror iqtisodiy o'sish faqat makroiqtisodiy ko'rsatkichlar bilan emas, balki atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va samarali boshqaruv institutlarini shakllantirish bilan chambarchas bog'liqligi asoslab berilgan. Shuningdek, maqolada ESG siyosatlarining qisqa va uzoq muddatli iqtisodiy ta'siri makro va mikro darajada tahlil qilinib, ESG tamoyillariga amal qilish dastlab qo'shimcha xarajatlarni talab qilishi, biroq vaqt o'tishi bilan mehnat unumdorligi, investitsion jozibadorlik va iqtisodiy barqarorlikni oshirishi batafsil yoritilgan. Tadqiqot natijalari ESG yondashuvi uzoq muddatda ham mamlakatlar, ham biznes subyektlari uchun barqaror va intensiv iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ESG, barqaror iqtisodiy rivojlanish, iqtisodiy o'sish, atrof-muhit siyosati, ijtimoiy barqarorlik, korporativ boshqaruv, investitsion jozibadorlik, kompaniyalar samaradorligi.

Abstract. This article provides a theoretical analysis of the impact of ESG (environmental, social and governance) principles on countries' economic development and corporate performance. It substantiates that, under conditions of globalization, sustainable economic growth depends not only on macroeconomic indicators but is also closely linked to environmental protection, the maintenance of social stability, and the establishment of effective governance institutions. In addition, the article examines the short-term and long-term economic effects of ESG policies at both macro- and micro-levels, emphasizing that compliance with ESG principles may initially require additional costs; however, over time it contributes to increased labor productivity, enhanced investment attractiveness, and greater economic resilience. The research findings demonstrate that the ESG approach is a key factor in ensuring sustainable and intensive economic growth for both countries and business entities in the long run.

Keywords: ESG, sustainable economic development, economic growth, environmental policy, social stability, corporate governance, investment attractiveness, corporate performance.

Аннотация. В данной статье теоретически анализируется влияние принципов ESG (environmental, social and governance) на экономическое развитие стран и деятельность компаний. Обосновано, что в условиях глобализации устойчивый экономический рост определяется не только макроэкономическими показателями, но и уровнем охраны окружающей среды, обеспечением социальной стабильности и формированием эффективных институтов управления. Также в статье на макро- и микроуровне рассматривается краткосрочное и долгосрочное экономическое воздействие ESG-политик, при этом подчёркивается, что соблюдение ESG-принципов на первоначальном этапе может требовать дополнительных затрат, однако в долгосрочной перспективе способствует повышению производительности труда, инвестиционной привлекательности и экономической устойчивости. Результаты исследования свидетельствуют о том, что ESG-подход является важным фактором обеспечения устойчивого и интенсивного экономического роста как для стран, так и для бизнес-субъектов в долгосрочной перспективе.

Ключевые слова: ESG, устойчивое экономическое развитие, экономический рост, экологическая политика, социальная стабильность, корпоративное управление, инвестиционная привлекательность, эффективность компаний.

KIRISH

So'nggi yillarda jahon iqtisodiyotida barqaror rivojlanish konsepsiyasi ustuvor yo'nalishlardan biriga aylandi hamda intensiv iqtisodiy o'sish va uning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy iqtisodiy yondashuvlarda iqtisodiy rivojlanish asosan yalpi ichki mahsulot hajmi, investitsiyalar oqimi va ishlab chiqarish samaradorligi kabi ko'rsatkichlar orqali baholangan bo'lsa, hozirgi bosqichda bu mezonlar yetarli emasligi tobora yaqqol namoyon bo'lmoqda. Iqlim o'zgarishi, resurslar tanqisligi, ijtimoiy tengsizlik va korporativ boshqaruvdagi kamchiliklar iqtisodiy tizimlarning barqarorligiga jiddiy tahdid solmoqda.

Mazkur sharoitda ESG (Environmental, Social and Governance) tamoyillari iqtisodiy rivojlanishning muqobil va kompleks yondashuvi sifatida shakllandi. ESG konsepsiyasi atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy mas'uliyat va samarali korporativ boshqaruvni iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayoniga integratsiya qilishni nazarda tutadi. Ushbu tamoyillar nafaqat alohida kompaniyalar faoliyatida, balki butun mamlakatlar miqyosida iqtisodiy siyosatni shakllantirishda muhim omilga aylanmoqda.

ESG tamoyillarining iqtisodiy rivojlanishga ta'siri ikki darajada — makro va mikro darajada namoyon bo'ladi. Makro darajada ESG siyosatlari milliy iqtisodiyotning barqarorligi, investitsion muhit, mehnat bozorining sifati va institutsional rivojlanish bilan bevosita bog'liq. Mikro darajada esa ESG tamoyillariga amal qilish kompaniyalarning moliyaviy natijalari, raqobatbardoshligi, risklarni boshqarish darajasi va uzoq muddatli qiymat yaratish qobiliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ESG tamoyillarining iqtisodiy rivojlanish va korporativ faoliyatga ta'sirini tizimli tahlil qilish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi ESG tamoyillarining makro va mikro darajadagi iqtisodiy ta'sirini nazariy tomondan tahlil qilishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

ESG tamoyillarining iqtisodiy rivojlanish va korporativ faoliyatga ta'siri masalasi so'nggi yillarda iqtisodiy va moliyaviy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Mavjud ilmiy adabiyotlar asosan ESG ko'rsatkichlarining makroiqtisodiy o'sish, institutsional barqarorlik hamda kompaniyalar moliyaviy va nomoliyaviy samaradorligi bilan o'zaro bog'liqligini tahlil qilishga qaratilgan.

Makroiqtisodiy darajadagi tadqiqotlar ESG va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi uzoq muddatli bog'liqlikni asoslab beradi. Jumladan, 2022-yilda Diaye, Ho va Oueghlissi tomonidan amalga oshirilgan panel kointegratsiya tahlili ESG ko'rsatkichlarining iqtisodiy o'sish bilan uzoq muddatli barqaror aloqaga ega ekanligini ko'rsatadi.

Mikro darajadagi adabiyotlar ESG tamoyillarining korporativ moliyaviy barqarorlik va risklarni boshqarishdagi roliga e'tibor qaratadi. Gao va hammualliflar 2025-yilda ESG ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan kompaniyalarda bankrotlik riski pastroq ekanligini aniqlagan. ESGning moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlariga ta'siri Arnone va hammualliflar 2024-yilda olib borgan tadqiqotida yoritilgan.

Shuningdek, Rastogi va hammualliflar 2025-yilda barqaror moda sohasida o'tkazilgan tadqiqot asosida ESG amaliyotlari iste'molchilar xulq-atvoriga ijobiy ta'sir ko'rsatishini hamda brendga bo'lgan ishonchni mustahkamlashini aniqlagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ESG tamoyillarining umumiy iqtisodiy rivojlanish va korporatsiyalar faoliyatiga ta'siri asosan nazariy yondashuv asosida yoritilgan. Tadqiqot metodologiyasi konseptual va mantiqiy tahlilga tayangan. Ushbu nazariy yondashuvlar yordamida ESG tamoyillarining makro darajada iqtisodiy barqarorlik, investitsion muhit va institutsional rivojlanishga, mikro darajada esa korporatsiyalarning samaradorligi, risklarni boshqarish va uzoq muddatli qiymat yaratish qobiliyatiga ta'siri izohlangan. Shuningdek, umumlashtirish va mantiqiy xulosa chiqarish usullari orqali mavjud ilmiy adabiyotlarda ilgari surilgan nazariy qarashlar tizimlashtirilib, ESG yondashuvining iqtisodiy rivojlanish va korporativ faoliyatdagi o'rni konseptual jihatdan asoslab berilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi globallashuv sharoitida mamlakatlarning barqaror rivojlanishi faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan emas, balki atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va samarali davlat boshqaruvini yo'lga qo'yish darajasi bilan ham belgilanadi. Ushbu uch yo'nalish birgalikda ESG (environmental – atrof-muhit, social – ijtimoiy, governance – boshqaruv) omillari deb ataladi va so'nggi yillarda uzoq muddatda mamlakatlar iqtisodiy o'sishini tushuntiruvchi muhim omillardan biri sifatida e'tirof etilmoqda¹.

¹ Diaye, M. A., Ho, S. H., & Oueghlissi, R. (2022). ESG performance and economic growth: a panel co-integration analysis. *Empirica*, 49(1), 99-122.

ESG ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan mamlakatlar tabiiy resurslardan oqilona foydalanadi, aholining farovonligini oshirishga qaratilgan siyosatlarni izchil amalga oshiradi hamda samarali institutlarga ega bo'ladi. Bunday sharoitda iqtisodiy resurslar samarali taqsimlanadi, mehnat unumdorligi oshadi va iqtisodiy o'sish barqarorlashadi. Ayniqsa, samarali ekologik siyosatlar sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytirishi, ijtimoiy barqarorlik esa iqtisodiy beqarorlik xavfini pasaytirishi iqtisodiy o'sishda muhim hisoblanadi.

Shu bilan birga, ilmiy adabiyotlarda ESG omillarining iqtisodiy o'sishga ta'siri borasida yagona fikr mavjud emas. Ba'zi tadqiqotlarda ESG tamoyillariga asoslangan siyosat iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishini aniqlangan bo'lsa², boshqa tadqiqotlar uning qisqa muddatda iqtisodiy faollikka ta'siri sezilarli emasligi hattoki iqtisodiy o'sishga salbiy ta'siri borligini ko'rsatgan³. Buning asosiy sababi shundaki, ekologik standartlarning kuchaytirilishi yoki ijtimoiy majburiyatlarning kengaytirilishi dastlab qo'shimcha xarajatlarni talab qiladi. Masalan, energiya iste'molini cheklash yoki an'anaviy energiya manbaidan qimmatroq, ammo toza texnologiyalarga o'tish qisqa muddatda ishlab chiqarish tannaxsini oshirishi mumkin.

ESG omillarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini faqat qisqa muddatli nuqtayi nazardan baholash to'liq manzara bermaydi. ESG siyosatlari o'z tabiatiga ko'ra uzoq muddatli maqsadlarga yo'naltirilgan bo'lib, ularning samarasi vaqt o'tishi bilan ko'rinadi. Masalan, atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan siyosatlar bugun xarajat talab qilsa-da, kelajakda sog'lom mehnat resurslari va kamroq ekologik zarar orqali iqtisodiy foyda keltiradi. Xuddi shuningdek, korrupsiyaning kamayishi yoki boshqaruv sifatining yaxshilanishi darhol natija bermasligi mumkin, biroq uzoq muddatda investitsiyalar va iqtisodiy faollikni oshiradi.

Endogen o'sish nazariyasiga ko'ra, iqtisodiy rivojlanish nafaqat kapital va mehnat hajmiga, balki bilim, inson kapitali, innovatsiya va institutlar sifatiga bog'liq. Ushbu omillarning barchasi esa bevosita ESG tamoyillari bilan chambarchas bog'liq hisoblanadi. Shu sababli, ESG ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan mamlakatlar uzoq muddatda yuqoriroq va barqarorroq iqtisodiy o'sishga erishish imkoniyatiga ega bo'ladi. Empirik tadqiqotlar ham bu xulosani tasdiqlagan holda, ekologik siyosatlar mehnat unumdorligini oshirishi, ijtimoiy tengsizlikning kamayishi esa uzoq muddatda iqtisodiy barqarorlikni kuchaytirishi aniqlangan⁴.

So'nggi yillarda barqaror rivojlanish konsepsiyasi nafaqat davlatlar darajasida, balki tijorat kompaniyalari faoliyatida ham muhim talabga aylanib bormoqda. Atrof-muhitni muhofaza qilish, ijtimoiy mas'uliyat va samarali boshqaruv tamoyillarini o'z ichiga olgan ESG yondashuvi bugungi kunda kompaniyalar faoliyatini baholashda moliyaviy ko'rsatkichlar bilan bir qatorda asosiy mezon sifatida qaralmoqda. Investorlar, moliyaviy institutlar, regulyatorlar va iste'molchilar kompaniyalardan ESG tamoyillariga tobora ko'proq rioya qilishni talab qilmoqda.

Mikro darajada qaraganda kompaniyalarda ESG tamoyillarining joriy etilishi birinchi navbatda risklarni boshqarish bilan bog'liq. Atrof-muhitga zarar yetkazuvchi faoliyat ekologik jarimalar, sud xarajatlari va global bozorda kompaniya imidjini yo'qotishlarga olib kelishi mumkin. ESG standartlariga amal qiluvchi kompaniyalar esa ekologik, ijtimoiy va boshqaruv bilan bog'liq risklarni oldindan kamaytirish orqali o'z faoliyatining barqarorligini ta'minlaydi. Natijada, bunday kompaniyalar bozor sharoitidagi keskin o'zgarishlarga nisbatan barqarorligi bilan ajralib turadi⁵.

Iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan, ESG tamoyillari kompaniyalar xarajatlari va daromadlariga ikki yo'l orqali ta'sir qiladi. Qisqa muddatda ekologik toza texnologiyalarga o'tish, mehnat sharoitlarini yaxshilash yoki boshqaruv tizimlarini isloh qilish qo'shimcha xarajatlarni talab etishi mumkin. Shuning uchun ayrim kompaniyalar ESGni darhol foyda keltiruvchi omil sifatida qabul qilmaydi. Biroq uzoq muddatda ushbu investitsiyalar resurslardan samarali foydalanish, energiya tejamkorligi, mehnat unumdorligining oshishi va operatsion yo'qotishlarning kamayishi orqali ijobiy iqtisodiy natijalarni ta'minlaydi.

ESG tamoyillarining muhim iqtisodiy samaralaridan yana biri kompaniyalarning moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatining kengayishidir. Bugungi kunda ko'plab investorlar va banklar investitsiya qarorlarini qabul qilishda ESG reytinglarini inobatga oladi. ESG ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan kompaniyalar uchun kapital narxi pastroq bo'lishi, kredit olish shartlari osonlashishi va uzoq muddatli investorlar uchun jozibador bo'lishi kuzatiladi. Bu holat kompaniyalarning investitsion faolligini kuchaytirib, iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi⁶.

Ijtimoiy omillar ham kompaniyalar faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Xodimlar xavfsizligi, mehnat sharoitlari va teng imkoniyatlarni ta'minlash kadrlar almashinuvi darajasini pasaytiradi, malakali ishchi kuchini jalb qilishni osonlashtiradi hamda ichki motivatsiyani oshiradi. Natijada, inson kapitalining sifati yaxshilanib,

2 Mohd Daud, S. N., Ghazali, N. S., & Mohammad Ismail, N. H. (2024). ESG, innovation, and economic growth: an empirical evidence. *Studies in Economics and Finance*, 41(4), 845-870.

3 Hassani, B. K., & Bahini, Y. (2022). Relationships between ESG Disclosure and Economic Growth: A Critical Review. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(11), 538. <https://doi.org/10.3390/jrfm15110538>

4 Abdijalil o'g'li, M. S. (2024). SAMARALI INSTITUTLARNI RIVOJLANTIRISH TO 'G 'RIDAN-TO 'G 'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(02), 203-211.

5 Gao, B., Liu, H., Tong, S., & Jin, Y. (2025). Does ESG Performance Reduce Bankruptcy Risk? *International Journal of Financial Studies*, 13(4), 221. <https://doi.org/10.3390/ijfs13040221>

6 Arnone, M., Laureti, L., Costantiello, A., Anobile, F., & Leogrande, A. (2024). The Access to Credit in the Context of the ESG Framework at Global Level.

kompaniyaning ishlab chiqarish va innovatsion salohiyati ortadi. Shu bilan birga, iste'molchilarning ekologik va ijtimoiy mas'uliyatli mahsulotlarga bo'lgan talabi ortib borayotgani ESG tamoyillariga amal qiluvchi kompaniyalar uchun bozor ustunligini yaratadi⁷.

Boshqaruv omillari esa kompaniyalarning uzoq muddatli barqarorligi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shaffoflik, hisobdorlik va korporativ boshqaruvning kuchli tizimi korrupsiya va samarasiz qarorlar qabul qilish ehtimolini kamaytiradi. Bu esa investorlar ishonchini oshiradi va kompaniya qiymatining barqaror o'sishiga zamin yaratadi.

Kengroq iqtisodiy nuqtayi nazardan qaralganda, kompaniyalar tomonidan ESG tamoyillarining ommaviy joriy etilishi butun iqtisodiyot uchun ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Resurslardan samarali foydalanish va ekologik zararlarning kamayishi sog'liqni saqlash xarajatlarini pasaytiradi. Ijtimoiy mas'uliyatli biznes amaliyotlari esa daromadlar tengsizligini yumshatib, ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi. Samarali korporativ boshqaruv esa moliyaviy inqirozlar va tizimli xatarlar ehtimolini kamaytiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, ESG tamoyillari nafaqat davlatlar siyosatining, balki tijorat kompaniyalari strategiyasining ham ajralmas qismiga aylanmoqda. Uzoq muddatda ESG ko'rsatkichlari yuqori bo'lgan mamlakatlar barqaror, intensiv va raqobatbardosh iqtisodiy o'sishga erishadi. Shu sababli, hukumatlar tomonidan ESG omillarini iqtisodiy rivojlanish strategiyasining muhim tarkibiy qismi sifatida ko'rish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Kompaniyalar nuqtayi nazaridan qaraganda, ESGni joriy etish qisqa muddatda ma'lum qo'shimcha xarajatlarni talab qilsa-da, uzoq muddatda u kompaniyalar uchun barqaror foyda, yuqori raqobatbardoshlik va pastroq risk darajasini ta'minlaydi. Shu bilan birga, kompaniyalar tomonidan ESG tamoyillarining keng qo'llanilishi umumiy iqtisodiy o'sish, barqarorlik va kelajak avlodlar manfaatlarini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Diaye, M. A., Ho, S. H., & Oueghlissi, R. (2022). ESG performance and economic growth: a panel co-integration analysis. *Empirica*, 49(1), 99-122.
2. Mohd Daud, S. N., Ghazali, N. S., & Mohammad Ismail, N. H. (2024). ESG, innovation, and economic growth: an empirical evidence. *Studies in Economics and Finance*, 41(4), 845-870.
3. Hassani, B. K., & Bahini, Y. (2022). Relationships between ESG Disclosure and Economic Growth: A Critical Review. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(11), 538. <https://doi.org/10.3390/jrfm15110538>
4. Abdijalil o'g'li, M. S. (2024). SAMARALI INSTITUTLARNI RIVOJLANTIRISH TO 'G' RIDAN-TO 'G' RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(02), 203-211.
5. Gao, B., Liu, H., Tong, S., & Jin, Y. (2025). Does ESG Performance Reduce Bankruptcy Risk? *International Journal of Financial Studies*, 13(4), 221. <https://doi.org/10.3390/ijfs13040221>
6. Arnone, M., Laureti, L., Costantiello, A., Anobile, F., & Leogrande, A. (2024). The Access to Credit in the Context of the ESG Framework at Global Level.
7. Rastogi, N., Singh, J., Tyagi, S., Ahmad, V., Kumar, R., Singh, R., ... & Twala, B. (2025). Building Trust through ESG: A Study on Consumer Behaviour in Sustainable Fashion. *F1000Research*, 14, 97.

⁷ Rastogi, N., Singh, J., Tyagi, S., Ahmad, V., Kumar, R., Singh, R., ... & Twala, B. (2025). Building Trust through ESG: A Study on Consumer Behaviour in Sustainable Fashion. *F1000Research*, 14, 97.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100